

Vänsterpartiets förslag till MRP 2027-2029

Vänsterpartiet presenterar en mål- och resursplan som utgår från kommunstyrelsens ordförandes förslag. Förändringar redovisas under respektive nämnd och i investeringsbudgeten.

Inledning

Sveriges kommuner och regioner har under flera år mött stora ekonomiska utmaningar till följd av inflation, höga kostnader, lågkonjunktur och ett alltmer osäkert omvärldsläge. Samtidigt har regeringens ekonomiska politik inte gett kommunsektorn de långsiktiga förutsättningar som krävs för att fullt ut möta välfärdens växande behov. Vänsterpartiet menar att välfärden måste prioriteras före skattesänkningar för miljardärer och att staten behöver ta ett större ansvar för kommunernas ekonomi.

De ekonomiska skillnaderna ökar i samhället samtidigt som boende-, mat- och energikostnaderna ökar. När klyftorna växer ökar också otryggheten. Därför behövs en politik som stärker sammanhållningen, minskar skillnaderna och investerar i människor.

Vänsterpartiet vill fortsätta att bygga ett starkt Vänersborg med resurser till välfärdens kärna – skola, vård och omsorg. Vi vill prioritera barns och ungas uppväxtvillkor, en värdig äldreomsorg och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Vi vill också stärka arbetet för människor som lever i social eller ekonomisk utsatthet, saknar egen bostad eller utsätts för våld, diskriminering eller annan ojämlik behandling.

Den nya socialtjänstlagen innebär ett tydligt skifte mot tidiga och förebyggande insatser. Vänsterpartiet välkomnar denna utveckling. Vi vill se ett starkare folkhälsoarbete och ett fördjupat samarbete mellan kommunens verksamheter, civilsamhället och andra samhällsaktörer. Förebyggande arbete är inte bara mänskligt klokt utan också ekonomiskt ansvarsfullt. Samtidigt innebär den nya socialtjänstlagen och ytterligare statliga lagkrav ett omfattande omställningsarbete, utan att tillräckliga resurser tillförts från staten.

Kommunens viktigaste resurs är medarbetarna. En god arbetsmiljö är avgörande för att kommunen ska kunna rekrytera och behålla personal. Hög arbetsbelastning, stress och bristande inflytande riskerar både arbetsmiljö och kvalitet i verksamheterna. Därför vill Vänsterpartiet prioritera hållbara arbetsvillkor, tillräcklig personaltäthet och ett närvarande ledarskap.

Vänsterpartiet vill utveckla kommunen genom ett tillitsbaserat ledarskap där medarbetarnas kompetens, erfarenhet och professionella omdöme tas tillvara. När beslut fattas nära verksamheten skapas bättre kvalitet, större delaktighet och effektivare verksamhetsutveckling.

Verksamhetsutveckling ska bygga på samverkan med medarbetare och fackliga organisationer. Digitalisering och nya arbetssätt ska vara stöd för verksamheten – inte ersätta mellanmänskliga möten eller öka administrationen. Genom långsiktiga satsningar på arbetsmiljö, kompetensutveckling och tillit skapar vi starkare verksamheter och en bättre välfärd för invånarna.

Vänsterpartiet ser också ett stort värde i att utveckla invånarnas inflytande över kommunens verksamhet och beslut. Delaktighet leder till bättre beslutsunderlag, ökad legitimitet och större tillit mellan invånare och kommun. Kommunen har fattat beslut om flera större invånardialoger senaste året, som t ex Landsbygdsprogram, Målbild 2050, FÖP Frändefors, vilket är bra och

viktigt att genomföra dessa och ta till vara på inspelen i det fortsatta arbetet. På verksamhetsnivå är det nämnderna som tar in detta arbetssätt naturligt i sina verksamhetsplaner.

Klimatförändringarna märks allt tydligare även i Sverige. Skyfall, översvämningar, värmeböljor och andra extrema väderhändelser ställer ökade krav på kommunernas klimatanpassning. Vänsterpartiet vill öka takten i klimat- och miljöarbetet och skydda värdefull natur och se mer tätortsnära grönska. Vi vill bilda naturreservat vid Lillån och utöka Dalbobergens naturreservat. Vi vill stärka kollektivtrafikens attraktivitet och tillgänglighet samt bidra till att nå de nationella och lokala klimatmålen.

I budgeten för 2027 prioriterar Vänsterpartiet åter välfärdens kärnverksamheter. Kommunen ska göra allt som står i dess makt för att upprätthålla kvalitet, tillgänglighet och service. Neddragningar som försämrar arbetsmiljö, arbetsvillkor eller verksamheternas kvalitet riskerar att bli betydligt dyrare på sikt genom ökad sjukfrånvaro, svårigheter att rekrytera personal och ökade sociala kostnader.

Vänsterpartiet delar de föreslagna inriktningsmålen och de riktade uppdragen. Tidiga insatser för barn och unga, förebyggande arbete mot psykisk ohälsa och åtgärder för att minska social utsatthet är investeringar som stärker både människors livsvillkor och kommunens ekonomi på sikt.

Kommunens ekonomi

Kommunsektorn har under flera år haft en pressad ekonomi med ökade kostnader och minskade statliga bidrag. Precis som andra kommuner brottas Vänersborgs kommun med ökade kostnader, demografiska förändringar, kompetensförsörjning, investeringsbehov och krav på klimatanpassning. Intäkterna från skatter och statsbidrag är mindre än behoven samtidigt som kommunen får ökade uppgifter av staten som inte finansieras fullt ut.

Vänsterpartiet menar att staten behöver ta ett större ansvar för finansieringen av välfärden. Kommuner och regioner ska inte tvingas välja mellan nedskärningar i verksamheterna eller höjda avgifter för invånarna när samhällsekonomin försämras. Välfärdens kvalitet ska inte vara beroende av konjunktursvängningar.

För Vänersborgs kommuns del är den ekonomiska situationen dystert och det finns stora osäkerhetsfaktorer. Kommunen står inför betydande utmaningar. Antalet äldre ökar, behoven inom vård och omsorg växer och konkurrensen om utbildad personal är stor. Inom flera verksamheter finns dessutom behov av investeringar i lokaler, infrastruktur och klimatanpassning.

Vänsterpartiet bedömer att vi i detta läge måste prioritera kommunens välfärdsverksamheter. Att förebygga nedskärningar och personalminskningar är inte bara socialt ansvarsfullt utan också ekonomiskt klokt. En väl fungerande skola, omsorg och socialtjänst bidrar till att minska framtida kostnader och stärker kommunens långsiktiga utveckling. I värsta fall för att klara resultatet finns en resultatreserv 58,6 mnkr att justera med.

Vänsterpartiet är ändå försiktigt positiva inför framtiden och vi ser en möjlighet att regeringsskiftet efter valet 2026, innebär förbättrade förutsättningar för kommunerna och välfärden.

Kommunfullmäktiges beslut om driftbudget

Vänsterpartiet föreslår följande förändringar utöver kommunstyrelsens ordförandes förslag:

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens budget omfattar både den egna förvaltningens verksamhet och kommunövergripande åtaganden såsom bidrag till förbund, bolag och gemensamma funktioner.

Kommunstyrelsens ordförande föreslår ytterligare 10 mnkr till anslaget för investeringsrelaterade driftskostnader till sammanlagt 30 mnkr. Det är osäkert hur mycket som egentligen behövs till detta anslag.

Kommunens åtagande för driftsbidrag och borgensåtagande för Fyrstads Flygplats AB har ökat och förväntas öka ännu mer kommande år. Vänsterpartiet har genomgående ställt sig mycket negativa till att kommunen ska vara med att finansiera flygplatsbolaget. Att flyga är inte klimatsmart och vi tycker inte att det är rättvist att belasta kommuninvånarna med denna kostnad när det är så få som nyttjar flygplatsen. Om det finns anledning att ha en flygplats av beredskapsskäl så borde staten ta ansvar för finansieringen.

Vänsterpartiet vill istället satsa mer på kollektivtrafik som buss och tåg. Vi har nu seniorkort från 70 år och vill på sikt sänka till 65 år. Vi har lagt en motion om fritidskort för ungdomar som har fått bifall, men under förutsättning att Västtrafik ändrar zonindelning för kortet. Det drar ut på tiden och vi har inga signaler om att det är på gång. Därför anser vi att kommunen nu ändå behöver ta steget att erbjuda ungdomar Västtrafiks fritidskort. Syftet är att alla ungdomar ska ha möjlighet till en meningsfull fritid oavsett föräldrars bil eller plånbok. Hur stort bidrag och till vilka åldersgrupper behöver kommunen titta närmare på.

Förändringar jämfört med kommunstyrelsens ordförandes förslag:

- -10 mnkr minskat anslag för framtida investeringsrelaterade driftskostnader.
- -1,9 mnkr för att stoppa kommunpengar till flygplatsen.
- -2,8 mnkr för att avsluta stöd till Wargön Innovation.
- +2 mnkr tillförs för Västtrafiks fritidskort för ungdomar.

Barn- och utbildningsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden behöver tillföras medel för att kunna fullgöra sitt uppdrag med bibehållen kvalitet. Även om barn- och elevantalet minskar kan kostnaderna inte reduceras i motsvarande takt. Minskningen är spridd över många förskolor, skolor, klasser och årskurser, vilket gör det svårt att minska personalstyrkan utan negativa konsekvenser för verksamheten. Samtidigt ökar behoven. Fler barn och elever behöver särskilt och extraordinärt stöd, antalet elever i anpassad grundskola ökar och många elever har omfattande frånvaro. Därutöver tillkommer nya statliga krav som inte fullt ut finansieras.

Vänsterpartiet vill behålla personalen i förskola och grundskola.

- +5,0 mnkr tillförs för att behålla legitimerad personal så att förutsättningar inte försämras för att nå de inriktningsmål fullmäktige beslutat för skolan.

Kultur och Fritidsnämnden

För Vänsterpartiet är fritidsverksamhet en viktig jämlikhetsfråga. Alla barn ska ha möjlighet till en meningsfull fritid, oavsett familjens ekonomi eller bakgrund. I dag finns stora skillnader i

barns uppväxtvillkor, där barn i socioekonomiskt utsatta områden oftare riskerar ensamhet, sämre hälsa och begränsade möjligheter att delta i föreningsliv och organiserade aktiviteter.

Ett samhälle som håller ihop byggs genom att alla barn får möjlighet att delta, känna tillhörighet och växa på lika villkor.

Barnens kastanj är en kostnadsfri fritidsklubb på Kastanjevägen för barn från förskoleklass till årskurs 6. Här erbjuds meningsfull fritid där man kan hitta nya intressen, kompisar eller få hjälp med läxorna. Verksamheten drivs i samverkan med AB Vänersborgsbostäder, som står för viss del av personalkostnaden och lokalen. Många av de barn som kommer har föräldrar som av olika skäl inte arbetar, vilket gör att dessa barn inte har rätt att komma till skolans fritidshem, enligt nu gällande regelverk. Det är mycket olyckligt eftersom det naturliga är att alla barn kan vara på samma ställe och inte exkluderas från gemenskapen med sina klasskompisar. I kommunstyrelsens handlingsplan för barn och unga finns det en åtgärd för att hitta lösning för detta. I väntan på det kan vi inte stänga Barnens Kastanj, den behövs verkligen!

Föreningarna erbjuder våra invånare en aktiv och meningsfull fritid, som är av stor vikt för folkhälsan, ungas utveckling mm. Ökade kostnader är omöjligt för föreningarna att kompensera med höjda medlemsavgifter.

Förändringar jämfört med kommunstyrelsens ordförandes förslag:

- +1 mnkr tillförs för undvika stängning av Barnens Kastanj
- +0,5 mnkr tillförs för höjda föreningsbidrag

Socialnämnden

Socialnämnden har ett grundläggande behov av en ramökning om 40 miljoner kronor, främst till följd av ökade volymer inom individ- och familjeomsorgen. De största utmaningarna finns inom området barn och unga, där kostnadsökningarna i första hand drivs av placeringar. Även kostnader för särskilt förordnade vårdnadshavare samt ekonomiskt bistånd som ligger på en fortsatt hög nivå. Samtidigt ser vi ett växande behov inom äldreomsorgen, LSS och personligt stöd- och omsorg.

Den nya socialtjänstlagen och ytterligare statliga lagkrav kräver omfattande omställningsarbete, utan att tillräckliga resurser tillförs från staten. Verksamheterna brottas parallellt med höga sjukskrivningstal, framför allt inom äldreomsorg och övriga boendeverksamheter – ett långvarigt problem som förvaltningen arbetat med under många år.

Förvaltningen har presenterat flera viktiga omställnings- och så kallade "satsa-oss-ur"-förslag som vi hoppas ska ge resultat på sikt. Samtidigt ser vi med oro på hur förvaltningen ska kunna klara sitt lagstadgade uppdrag med de nuvarande snäva budgetramarna, som inte speglar verksamheternas faktiska behov eller den demografiska utvecklingen.

Vänsterpartiet menar att återkommande besparingar på personal inom vård- och omsorgsverksamheter, äldreomsorg och LSS inte är en hållbar lösning när budgeten inte går ihop. I stället måste vi värna personalen och våga tänka nytt kring arbetssätt i de verksamheter där sjukskrivningstalen är som högst. En nödvändig prioritering är att avskaffa den omoderna minutstyrningen och skapa bättre förutsättningar för en arbetsmiljö som håller över tid och ger kvalitet för brukare och vårdtagare. Omsorgsarbetet måste uppvärderas om vi på sikt ska klara välfärdsuppdraget.

I december 2025 tog kommunfullmäktige beslut om att kraftigt höja kostavgiften med 14,8 procent utöver den årliga uppräkningsindex enligt omsorgsprisindex, vilket innebär en total höjning på 18,4 procent. Äldre och personer inom övriga boendeverksamheter som har kommunalt matabonnemang är ofta redan en ekonomiskt utsatt grupp, utan möjlighet att välja billigare alternativ, leta reapriser eller ta del av momsänkningar. Vi menar att äldre och personer med funktionsnedsättning inte ska behöva betala priset för underskott i andra verksamheter – detta är också en fråga om rättvisa.

Personer med funktionsnedsättning som deltar i daglig verksamhet har under många år haft en oförändrad och mycket låg dagersättning på 44 kronor per dag. Det är en anmärkningsvärt låg nivå som inte ens täcker kostnaden för lunch, som enligt förvaltningens egna underlag uppgår till 63 kronor per dag, eller resor som kostar cirka 669 kronor per månad. FUB samt enskilda brukare och anhöriga har vid upprepade tillfällen påtalat behovet av en höjning, något vi instämmer i. Som ett första steg vill vi därför fördubbla dagersättningen till 88 kronor per dag. Sommar- och vinterbonus utifrån statsbidrag ska bibehållas.

I dagsläget finns cirka 220 beslut om daglig verksamhet. Budgeten för habiliteringsersättning inom daglig verksamhet uppgår till 890 tkr och redovisar dessutom ett underskott på cirka 200 tkr. Detta är en målgrupp som växer, samtidigt som budgettillskott inte har skett på flera år.

Många av de personer som deltar i daglig verksamhet bidrar dessutom konkret till kommunens nytta, exempelvis genom återbruk av möbler, försäljning på Lyckans Second hand, verkstadsarbete samt kulturskapande verksamhet på Klappteatern. Vänsterpartiets uppfattning är att allas tid är lika mycket värd och att ingen arbetskraft ska utnyttjas – allra minst de som befinner sig i en särskilt utsatt situation.

Att försörjningsstödet under lång tid legat högt och över rikssnittet är ett tecken på alltför hög arbetslöshet och ett omfattande utanförskap bland våra invånare. Vi anser det prioriterat att satsa på att fler får en meningsfull sysselsättning som ger ökad trygghet och större frihet över det egna livet. I stället för att låta hårdare krav och kontroller vara den dominerande inriktningen behöver vi skifta perspektiv och i högre grad fokusera på att skapa bättre förutsättningar och fler insatser som leder till egen försörjning.

Förändringar jämfört med kommunstyrelsens ordförandes förslag:

- +1,3 mnkr tillförs för att höja dagersättningen - LSS/daglig verksamhet
- +2,7 mnkr tillförs för att sänka kostavgifterna - Äldreomsorgen och övrig boendeverksamhet.
- +1 mnkr tillförs för jobbskapande åtgärder för att minska behovet av försörjningsstöd - Arbetsmarknadsenheten (AME)

Ytterligare åtgärder och politiskt inriktning:

- Avskaffa minutstyrningen i hemtjänsten. Detta skulle ge många vinster på sikt både vad gäller arbetsmiljö, sjukskrivningstal och kvalitet för vårdtagare. Förvaltningens egna beräkningar visar en besparing på 5,5 miljoner utifrån minskad korttidssjukfrånvaro med en 1 %.
- Använda tillgängliga Säbo-platser i egen regi (Sörbygården) för korttids placeringar istället för att som nu köpa kostnadsdrivande platser i andra kommuner. Skulle kunna spara 0,5-1 mnkr.

- Satsa på att utveckla fler trygghetsboenden - för att minska belastningen på hemtjänsten samt minska trycket på Säbo platser i linje med den demografiska utvecklingen. Ökad trygghet, gemenskap och minskad ofrivillig ensamhet är också skydds- och friskfaktorer som minskar vårdbehovet. Stora ekonomiska besparingar på sikt, inte minst för folkhälsan.

Samhällsbyggnadsnämnden

Hallevibadet skulle ge skolorna bättre möjligheter att bedriva simundervisning, simklubben bättre tränings- och tävlingsmöjligheter och personer med funktionsnedsättningar tillgång till tillgängliga bassänger. Det skulle också bli en mötesplats för barnfamiljer, ungdomar, pensionärer och föreningslivet i Vargön.

Förändringar jämfört med kommunstyrelsens ordförandes förslag:

- +1,2 mnkr till driftsbidrag vid uthyrning av Hallevibadet

Driftbudget per nämnd 2027

Budget per nämnd 2027 netto tkr	KSO Budget 2027	Vänsterpartiet justering	Vänsterpartiet Budget 2027
Barn- och utbildningsnämnden	1 090 448	5 000	1 095 448
Byggnadsnämnden	22 013		22 013
Kommunfullmäktige	2 757		2 757
Kommunstyrelsen	555 455	-12 700	542 755
Kultur- och fritidsnämnden	159 427	1 500	160 927
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	12 762		12 762
Revisionen	2 004		2 004
Samhällsbyggnadsnämnden	121 106	1 200	122 306
Socialnämnden	1 319 446	5 000	1 324 446
Valnämnden	780		780
Överförmyndarnämnden	6 321		6 321
Summa nämnderna	3 292 519	0	3 292 519

Budgeterat resultat 2027, mnkr

	KSO Budget 2027	Vänsterpartiet justering	Vänsterpartiet Budget 2027
	1	0	1

Investerings- och exploateringsbudget 2027-2029, mnkr

mnkr	2027	2028	2029	S:a
KSO förslag totalt	368,9	472,6	392,5	1 234,0
Vänsterpartiets förslag totalt	363,9	451,6	377,5	1 193,0
inklusive justeringarna:				
- GC-bro hamnkanalen	-5,0			-5,0
- Statsbidrag GC-bro hamnkanalen	5,0			5,0
- Brätteleken	-5,0	-21,0	-15,0	-41,0

* Ej genomföra gång- och cykelbro över gamla hamnkanalen.

* Flytta fram Brätteleken, Öxnered/Skaven - Brätte utanför planperioden.

Förslag till beslut:

1. Kommunfullmäktige fastställer utdebiteringen under 2027 till 22:21 per skattekrona. Nivån är oförändrad jämfört med 2026.
2. Kommunfullmäktige fastställer vision, övergripande inriktningsmål, uppdrag och finansiella mål enligt upprättat förslag.
3. Kommunfullmäktige fastställer nämndernas tillskott av skattemedel, investerings- och exploateringsplan och övriga direktiv i enlighet med Vänsterpartiets ändringsförslag till mål- och resursplan 2027–2029.
4. För budgettäckning av löneavtal 2027 avsätts sammanlagt 75 mnkr till kommunstyrelsens förfogande.
5. Anslagsbindningsnivå för driftbudgeten är nämnd. Anslagsredovisning för uppföljning på nämndnivå sker enligt kommunstyrelsens anvisningar.
6. Anslagsbindningen för investerings- och exploateringsplanen är på projektnivå.
7. Framställningar till kommunstyrelsen om anslag eller bidrag i budget för år 2027, för vilka inte uppförts medel i budgetförslaget, eller vilka inte behandlas i särskild ordning, ska inte föranleda vidare åtgärder.
8. Långfristig upplåning kan ske inom fastställd låneram på 1 519 mnkr för 2027 utifrån gällande finanspolicy och inom ramen för av kommunstyrelsen fastställda riktlinjer och befogenheter inom finansverksamheten.
9. Samhällsbyggnadsnämnden ges i uppdrag, att inför kommunfullmäktiges möte i november 2026 (då det nyvalda kommunfullmäktige fastställer mål- och resursplan 2027–2029) också anpassa planen för investeringar 2028 samt 2029 efter det finansiella investeringsmålet.